

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ СПЕЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА
підготовки бакалавра
спеціальності 016 «Спеціальна освіта»
за спеціалізацією 016.02 Олігофренопедагогіка
освітньо-професійної програми «Корекційна психопедагогіка та логопедія»

Луцьк–2022

Силабус вибіркового освітнього компонента «Академічна мобільність спеціального педагога» підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 016 «Спеціальна освіта» (016.02 Олігофренопедагогіка), за освітньо-професійною програмою «Корекційна психопедагогіка та логопедія»

Розробник: Стасюк Людмила Павлівна, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: (Брушневська І.М.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
протокол № 2 від 21 вересня 2022 р.

Завідувач кафедри: _____

(Кузава І.Б.)

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	<u>Галузь знань</u> 01 Освіта / Педагогіка <u>Спеціальність</u> 016 Спеціальна освіта (016.02 Олігофренопедагогіка) <u>Освітньо-професійна програма</u> Корекційна психопедагогіка та логопедія <u>Освітній рівень: перший (бакалаврський)</u>	Вибірковий
Кількість годин 150 кредитів 5		Рік навчання 2
		Семестр 3
		Аудиторні - 30
		Лекції - 10 Практичні - 20
ІНДЗ: немає		Самостійна робота – 110 год.
	Консультації –10 год.	
	Форма контролю: залік	
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

ППП Стасюк Людмила Павлівна

Науковий ступінь – кандидат педагогічних наук

Вчене звання – доцент

Посада – доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: +380996260162, stasuk.ludmila@vnu.edu.ua

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Силабус освітнього компонента «Академічна мобільність спеціального педагога» є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми «Корекційна психопедагогіка та логопедія» підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня відповідно до навчального плану для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 016 Спеціальна освіта (016.02 Олігофренопедагогіка) денної форми навчання. Силабус укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

Вивчення освітнього компонента «Академічна мобільність спеціального педагога» передбачає розв'язання низки завдань професійної підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців у галузі спеціальної освіти відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, світових тенденцій та національного досвіду України, де передбачено різні форми організації освіти і соціалізації дітей.

Відповідно до Концепції модернізації української освіти, основна мета професійної освіти – підготовка кваліфікованого фахівця відповідного рівня й профілю, конкурентоздатного на ринку праці, компетентного, відповідального, такого, що вільно володіє своєю професією, і орієнтованого в суміжних галузях діяльності, здатного до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного зростання, соціально-професійної мобільності. Суспільству потрібен педагог, який працює у форматі творчих пошуків, що ґрунтується на здобутках традиційної методики і містять інноваційні елементи. ОК є професійно-орієнтованим у системі педагогічної підготовки.

2. Пререквізити

Для освоєння освітнього компонента використовують знання, вміння і навички, сформовані у ході вивчення ОК «Вступ до корекційної психопедагогіки та логопедії», «Інформаційні технології в спеціальній освіті», «Основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки)», «Основи науково-педагогічних досліджень в спеціальній освіті», «Психологія дітей з інтелектуальними порушеннями», навчальної волонтерської практики.

Постреквізити. Освоєння даного освітнього компонента є необхідною основою для подальшого вивчення ОК «Педагогіка інклюзивної освіти», «Основи педагогічної майстерності спеціального педагога», «Методика корекційної роботи при порушеннях інтелектуальної та мовленнєвої діяльності», написання курсової роботи з логопедії та із спеціальних методик навчання дітей з інтелектуальними порушеннями, навчальної педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання, навчальної логопедичної практики у спеціальних закладах дошкільної освіти та виробничої педагогічної практики у спеціальних закладах дошкільної освіти на посаді вчителя-логопеда, підготовки до атестаційного іспиту.

3. Мета і завдання освітнього компонента.

Метою викладання освітнього компонента «Академічна мобільність спеціального педагога» є набуття, систематизація та синтез знань стосовно розуміння змісту модернізації національної освіти на засадах компетентнісного підходу; сприяння професійній мобільності спеціальних педагогів.

Завдання вивчення освітнього компонента - сформувати у здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти:

- володіння практичними способами пошуку наукової і професійної інформації з використанням сучасних комп'ютерних засобів, хмарних технологій, баз даних і знань;
- здатність до професійного самовдосконалення, професійної самоосвіти, особистісного зростання, проектування подальших особистих освітньо-професійних траєкторій;
- вміння працювати у команді фахівців, користуватися креативними навичками в організації освітнього інклюзивного процесу, використовувати професійну мобільність при здійсненні комунікації в професійній діяльності.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Корекційна психопедагогіка та логопедія» у ході вивчення освітнього компонента «Академічна мобільність спеціального педагога» у здобувачів освіти необхідно сформувати **загальні і фахові (спеціальні) компетентності**, а саме:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-

консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-12. Здатність ефективно вирішувати завдання щодо збереження і зміцнення здоров'я (фізичного, психічного, соціального та духовного) як власного, так і оточуючих.

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційноосвітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-9. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК-17. Здатність самостійно освоювати нові науково-педагогічні, корекційні, ергономічні та оздоровчі теорії та технології; забезпечувати фізичний розвиток, корекцію, реабілітацію і зміцнення здоров'я осіб з особливими освітніми потребами на засадах педагогічної інноватики.

Результати навчання (РН):

РН2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність

одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

РН 18. Знати природу психічних явищ, ідентифікувати психологічні проблеми, розуміючи закономірності розвитку і функціонування психічних явищ в контексті вирішення професійних завдань у корекційній роботі з дітьми з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями.

Soft skills(т. зв. «м'які навички», «соціальні навички», «універсальні навички» чи «навички успішності»): вміння налагоджувати міжособистісні контакти; працювати в команді; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та ін.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ: загальнонаукові й психолого-педагогічні методи; сучасні методи корекційного навчання: теоретико-інформаційні, практико-операційні, пошуково-творчі, методи організації самостійної роботи, контрольо-оцінювальні; традиційні та нетрадиційні методи навчання. Зокрема: 1) словесні (бесіда, розповідь, пояснення, диспут); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (вправа, практична робота) (за джерелом інформації); 2) індукція, дедукція; традукція (за логікою викладу); 3) пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі (за рівнем пізнавальної активності); 4) методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування отриманих знань, умінь і навичок (за основними дидактичними завданнями, які необхідно вирішувати на конкретному етапі навчання); 5) інтерактивні методи тощо.

5. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю Бали
Тема 1. Академічна мобільність спеціального педагога у педагогічному вимірі	30	2	4	22	2	ДС, РМГ, УО, ІРС / (макс. кі-сть балів за практ. заняття – 10) /20
Тема 2. Науково-дослідницька робота як стратегічний елемент фахової підготовки майбутніх спеціальних педагогів	30	2	4	22	2	ДБ, РМГ, УО, ІРС / 20

Тема 3. Педагогічні технології формування професійної мобільності спеціального педагога	30	2	4	22	2	ДС, РМГ, УО, ІРС / 20
Тема 4. Управління процесом мобільності. Критерії оцінки мобільності	30	2	4	22	2	ДС, РМГ, УО, ІРС / 20
Тема 5. Форми організації мобільного навчання у умовах пандемії. Переваги і недоліки.	30	2	4	22	2	ДБ, РМГ, УО, ІРС / 20
Всього годин/балів	150	10	20	110	10	100

Примітки: ¹/ Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора

² / *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

1. Окресліть прийнятні та неприйнятні сторони педагогічної професії для вас.
2. Проаналізуйте основні вимоги до професійної діяльності сучасного педагога у нормативно-правових актах.
3. Здійсніть аналіз понять «професійна мобільність», «професійна діяльність», «професіоналізація», «професійна активність», «професійна компетентність», «професійна майстерність», «професійна зрілість», «кар’єрний ріст», виокремити спільні риси та підходи до формулювання дефініцій.
4. Доведіть необхідність свободи вибору дій педагога при виконанні різноманітних професійних завдань.
5. Охарактеризуйте форми академічної мобільності.
6. Розробіть програму саморозвитку професійної мобільності за такою схемою: завдання - зміст роботи - виконання.
7. Підготуйте доповідь «Бар’єри мобільності у педагогічній діяльності»
8. Підберіть методики оцінки способів реагування у конфліктній ситуації.
9. Опрацюйте навчально-методичну літературу на тему: «Рівні академічної мобільності».
10. Занотуйте у зошитах переваги і недоліки мобільного навчання дітей з особливими освітніми потребами.
11. Розробіть рекомендації для спеціального педагога під рубрикою: «Вчитися мобільно».
12. Підберіть з психолого-педагогічної літератури 2 тести на виявлення сформованості професійної мобільності. Протестуйте себе.

13. Підготуйтеся до дискусії на тему: «Сучасний педагог-дефектолог: проблеми та суперечності».

14. Підготуйте ессе «Мобільність – якісна риса сучасного спеціального педагога».

Політика оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти з освітнього компонента «Академічна мобільність спеціального педагога» здійснюється на основі результатів поточного контролю знань згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки». Завдання поточного контролю – перевірка навчальних досягнень студентів. Оцінювання здійснюється за **100-бальною** шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, захист проєктів, виступи на практичних заняттях, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у *таблиці 2* силабуса освітнього компонента. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми. За активність на заняттях здобувач освіти може додатково отримати до 20 % максимального поточного бала, але при цьому сума поточних балів за семестр не повинна перевищувати, як правило, **100**.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи здобувача освіти без планування, проведення модульних контрольних робіт за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК (оцінювання за шкалою від 0 до 100).

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи.

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100.

За рішенням кафедри студентам, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. *Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти* передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час робіт, заліку заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до [Кодексу академічної доброчесності](#) Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком, в онлайн режимі (за погодженням із деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проєкту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) навчальної дисципліни. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передуює семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>).

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль знань здобувачів освіти з ОК «Академічна мобільність спеціального педагога» здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 28.06.2022 р. URL: <https://v.gd/DgfFFL>.

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силябусом освітнього компонента «Академічна мобільність спеціального педагога» в діапазоні від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів, як правило, – 60.

Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку, як правило, – 100.

VI. Шкала оцінювання

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
7-10 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4-6 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
1-3 бали	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який недостатньо повно володіє навчальним матеріалом, необґрунтовано його викладає, частково розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі істотні неточності та незначні помилки.
0 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перекладання)

9. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна:

- Андрущенко В. П. Нову школу збудує новий вчитель. *Освіта*. 2016. № 47. С. 2–3.
- Брижак Н. Ю. Професійна мобільність як фахова якість майбутнього вчителя. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2016. Вип. 1. С. 67–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2016_1_16
- Вітвицька С. С. Компетентнісний та професіографічний підходи до побудови професіограми магістра освіти. *Вісник Житомирського державного університету*. Педагогічні науки. 2011. Вип. (57). С. 52–58.
- Вовк В. П. Психолого-педагогічні напрями формування конкурентно-спроможного вчителя початкової школи. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2012. Вип. 28 (1). С. 37–44. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzkr_2012_28\(1\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzkr_2012_28(1)_7)
- Гура О.І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності. К., 2005. 224с.
- Денисенко Н. Г., Тараджук Д. О. Професійна підготовка майбутніх вихователів до впровадження тьюторської технології в інклюзивному освітньому просторі. *Pedagogy in EU countries and Ukraine at the modern stage*: BaiaMare: Izdevnieciba. «Baltija Publishing». 2018.(II). P. 106–108.
- Дернова М. Г. Дуальна модель вищої професійної освіти дорослих: європейський досвід. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2014. Вип. 2. С. 137–145. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2014_2_19
- Дубасенюк О. А. Теоретико-методологічні засади впровадження особистісно орієнтованого підходу у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя. Професійно-педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід: монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. С. 14–40.
- Завалевський Ю. І. Формування вчителя як конкурентоспроможного фахівця. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2014. Вип. 5. С. 76–84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2014_5_14
- Іванченко Є.А. Професійна мобільність майбутніх фахівців: навчально-методичний посібник. Одеса, 2004. 120 с.
- Карпова Л.Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи: автореферат дис.к.п.н. Харків, 2004. 0 с.
- Китайська О. Професійна мобільність учителя – вимога сучасної освіти. *Зб. праць Уманського державного педагогічного університету ім. П.Тичини*. К., 2005. С. 95-101.

13. Кічук Н.В. Нова парадигма освіти: актуалізація творчості вчителя школи першого ступеня. Підготовка вчителя початкової школи в умовах нової парадигми освіти. К.: Педагогіка, 2004. С.35–39.
14. Компетентність саморозвитку фахівця: педагогічні засади формування у вищій школі. Ізмаїл: ІДТУ, 2007. 236 с.
15. Коробко Н. В. Професійно мобільний магістр педагогіки вищої школи: крок до конкурентоспроможного фахівця. Теорія та практика підготовки науково-педагогічних кадрів в Україні. НАПН України. Ун-т менеджменту освіти. Київ, 2015. С. 314–327.
16. Коробко Н. В. Формування професійної мобільності майбутніх магістрів педагогіки вищої школи: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2017. 229 с.
17. Кремень В. Г. Інноваційна людина як мета сучасної освіти. *Філософія освіти*. 2013. № 2 (13). С. 7–22.
18. Крижко В. Антологія аксіологічної парадигми управління освітою: навч. Посібник. К: Освіта України. 2005. 440 с.
19. Лісовий В. М., Капустник В. М., Завгородній І. В. Мотивована академічна мобільність як засіб інтеграції у міжнародний освітній простір. *Медична освіта*. 2013. № 2. С. 61–64.
20. Мальцева О. А. Будь здоровим, учителю: тренінги. Київ: Шкільний світ, 2012. 112 с.
21. Мартиненко С. М. Система підготовки вчителя початкових класів до діагностичної діяльності : дис... док. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2009. 476 с.
22. Матвієнко О., Цивін М. ІТ-освіта у вищих навчальних закладах культури: доцільність і профільність. *Вісник Книжкової палати*. 2013. № 10. С. 20–23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2013_10_7
23. Овсянкін Л. Ціннісні орієнтації особистості і проблеми модернізації сучасної української освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2013. Вип. 3–4. С. 13–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2013_3-4_4
24. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: навч. Посібник /О.М.Пехота, В.Д.Будак та ін. К., 2003. 240с.
25. Пріма Р.М. Професійна мобільність майбутнього вчителя початкових класів: навч.-метод. Посібник. Луцьк: Вежа, ВНУ ім. Лесі Українки. 2008. 128с.
26. Теплицький І. О., Семеріков С. О., Поліщук О. П. Модель мобільного навчання в середній та вищій школі. *Комп'ютерне моделювання в освіті* : матеріали III всеукр. наук.-метод. семінару. 24 квіт. 2008 р. Кривий Ріг : КДПУ, 2008. С. 45–46.
27. Титова Н. М. Значення професійної мобільності у психолого-педагогічній підготовці педагогів професійного навчання. Освітній дискурс.
28. Циганаш А. В. Роль академічної мобільності у професійному розвитку майбутніх фахівців. *Проблеми сучасної психології*. 2013. Вип. 22. С. 641-654. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pspl_2013_22_55

Додаткова :

1. Денисенко Н., Северіна Л. Творчо-діяльнісний підхід у системі формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури. *Вектор пошуку в сучасному освітньому просторі*: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 27 лют. 2017 р.). Луцьк, 2017. С. 16–19.
2. Денисова Л. В. Хмарні технології в освітньому процесі вищих навчальних закладів фізичної культури і спорту: стан питання та перспективи застосування. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2014. Вип. 118(2). С. 35–38.
3. Жицька С.С. Що робить GOOGLE для освіти. *Педагогічна майстерня*. 2016. № 12. С. 9-11

4. Захаріна Є. Національний освітній глосарій: вища освіта / за ред. В. Г. Кременя. Київ: Плеяди, 2014. 100 с.
6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник Харків : Вид-во "Ранок", 2019. 304 с.
7. Коляда М. Г. Методика рішення задач на основі комбінаторно-логічного мислення. *Наукові праці Вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет»*. Сер. : Педагогіка, психологія і соціологія. 2013. № 2. С. 122–125.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npdntu_pps_2013_2_27
8. Миронова С.П. Теоретико-методичні основи підготовки майбутніх учителів до корекційної роботи в освітніх закладах для дітей з вадами інтелекту : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : сп. 13.00.03 "Корекційна педагогіка". К., 2007. 36 с.
9. Про національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002 р. № 347/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text>
10. Чусова О. М. Професійна мобільність майбутніх соціальних педагогів у процесі взаємодії з молодшими школярами девіантної поведінки. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*. Серія: Психолого-педагогічні науки. 2012. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2012_6_41
11. Шишкіна Л. О. Про необхідність формування професійної мобільності майбутніх учителів філологічних спеціальностей в процесі фахової підготовки. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. Педагогіка і психологія. 2013. Вип. 38(1). С. 177–187. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_38\(1\)_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_38(1)_31)
12. <http://osvita.ua> Освітній портал "Освіта.UA".
13. <http://znannya.info> Інформаційний портал "Знання".
14. <http://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/ins=5Fspe=5Fped> / Електронна бібліотека Інституту спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка.

Інформаційні ресурси

- <http://www.european-agency.org/agency-projects/early-childhood-intervention>
https://www.unicef.org/earlychildhood/index_action.html
Individualized Family Service Plan Process Guidance Handbook. (2014). Educational and Developmental Intervention Services (EDIS) Comprehensive System of Personnel Development (2014). <http://ectacenter.org/eco/assets/pdfs/EDISIFSPProcessGuidanceHandbook.pdf>.
European Agency for Development in Special Needs Education, 2010.
https://www.europeanagency.org/sites/default/files/early-childhood-intervention-progress-and-developments_ECI-report-EN.pdf
Integrated Early intervention Teams: www.integralevroeghulp.nl